

Pandeminin HIV ile Yaşayan Bireylerin Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri

Psiko-sosyal Etkiler

Prof. Dr. İlkay Karaoğlan
Gaziantep Üniv. Tıp Fak.
Enfeksiyon Hast.ve Kl. Mik. AD

- DSÖ,
- 30 Ocak 2020 tarihinde COVID-19 salgınını "Uluslararası Boyutta Halk Sağlığı Acil Durumu"
- 11 Mart 2020'de pandemi olarak tanımlamıştır

Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (CDC), SARS-CoV-2 enfeksiyonlarının yaşlılar ve her yaşta kronik hastalığı bulunanlarda kötü prognozla seyrettiğini duyurdu

- Rapora göre,
- SARS-CoV-2 ile enfekte hastaların yaklaşık %50'sinin kronik hastalıkları bulunuyor ve bu gruptaki ölüm oranları ortalama popülasyondan önemli ölçüde daha yüksek seyrediyordu.

- CDC. *Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)*; US Department of Health and Human Services CDC: Atlanta, GA, USA, 2020. Available online: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/index.html> (accessed on 15 August 2020).

Pandeminin fiziksel sonuçlarının yanısıra önemli psikolojik ve psikiyatrik sonuçlara yol açtı

- Ölümlerin sayısı, yeni vakalar,
- Ciddi seyreden COVID-19 enfeksiyonu seyrine zemin hazırlayan hastalıklar,
- Hedefe yönelik tedavi eksikliği,
- Sosyal izolasyon,
- Mevcut alışkanlıkların değiştirilmesi,
- Uzun süreli karantina ve tıbbi desteğe tam erişim eksikliği,

Pandeminin fiziksel sonuçlarının yanısıra önemli psikolojik ve psikiyatrik sonuçlar doğurdu

- Ölümlerin sayısı, yeni vakalar,

- COVID-19 virüsü

Duygusal
stres

Yüksek
Kaygı

Uyku
Bozuklukları

- Hedere yönelik tedavi eksikliği,

- Sosyal izolasyon,

- Mevcut alışkanlıkların değiştirilmesi,

- Uzun süreli kısıtlamaların eksikliği,

Yaratarak

Büyük bir zihinsel yüke
sebeb oldu

Pandemi sırasında psikolojik tepkiler aşırı korkudan..... kayıtsızlığa kadar.

Her zaman kısa süreli olmadı, şiddetli ve kalıcı ruhsal sorunlara yol

Pandemide en sık görülen **bozukluklar;duygu durum bozuklukları, kaygı bozuklukları ve travma sonrası stres bozukluğudur.**

- **Travma sonrası stres hastalığında ise:**
- uykusuzluk,
- kabuslar,
- olayla ilgili anıların rahatsız edici biçimde sık sık hatırlanması,
- diken üstünde hissetme,
- kolay irkilme,
- çabuk sinirlenme,
- gelecekle ilgili plan yapamama,

Acil Durumlarda Ruh Sağlığı ve Psikososyal Destek Referans Grubu (IASC 2020) COVID-19 Salgınının Ruh Sağlığı ve Psikososyal Etkenler Ağısından Ele Alınması, Versiyon 1.5, 17 Mart.

- Hastalanma ve ölüm korkusu,
- Tedavi gereken durumlarda hastalığı kapma endişesiyle sağlık kurumlarına başvurmaktan çekinme,
- Geçim kaynaklarını kaybetme, izolasyonda iken çalışamama, işten çıkarılma korkusu,
- Hastalıkla ilişkilendirilip toplum tarafından dışlanma ya da temaslı olarak değerlendirilip karantina altına alınma korkusu,
- Sevdiklerini koruyamama, onlara virüs bulaştırma ve sevdiklerini kaybetme korkusu,
- Ebeveynleri veya bakım verenleri karantina altına alındığı için yanında refakatçisi olmayan çocuklar, engelliler veya yaşlılarla ilgilenmeyi hastalık kapma korkusuyla reddetme,
- İzolasyon koşullarından dolayı çaresizlik, sıkıntı, yalnızlık ve depresif hissetme.

Kronik hastalıkları olan hastalar ;psikolojik sıkıntı ve uyku bozukluklarına zaten yatkındı

Kronik rahatsızlıklarından dolayı, COVID-19 enfeksiyonuna yakalandıklarında daha kötü sonuçlar için daha yüksek risk altında olmaları

Daha yüksek stres seviyeleri

İzolasyon ve karantina süreçleri hastaların ruhsal sağlığını daha da kötüleştirdi

- Koyanagi, A.; Garin, N.; Olaya, B.; Ayuso-Mateos, J.L.; Chatterji, S.; Leonardi, M.; Koskinen, S.; Tobiasz-Adamczyk, B.; Haro, J.M. Correction: Chronic Conditions and Sleep Problems among Adults Aged 50 years or over in Nine Countries: A Multi-Country Study. *PLoS ONE* **2015**, *10*, e0138261.
- Kendzerska, T.; Zhu, D.T.; Gershon, A.S.; Edwards, J.D.; Peixoto, C.; Robillard, R.; E Kendall, C. The Effects of the Health System Response to the COVID-19 Pandemic on Chronic Disease Management: A Narrative Review. *Risk Manag. Healthc. Policy* **2021**, *14*, 575–584.

İleri yaş,
Kadın cinsiyet,
Kronik Hast. süresi,
Solunum semptomlarının varlığı ve
Sosyal desteğin olmamasının,

RISK

COVID-19'un kronik hastalığı olan hastalar üzerinde anormal psikolojik etki ile ilişkisi gösterildi.

Fiziksel Mesafe

- Fiziksel kısıtlamalardan kaynaklanan sosyal izolasyon ve yalnızlığın hem ruhsal hem fiziksel sağlığı olumsuz etkilediği gösterilmiştir (Leigh-Hunt ve ark., 2017)
- Dñnyanın dñrt bir yanındaki hñkümetler, COVID-19 ile mñcadele stratejilerin bir parçası olarak "sosyal mesafe"yi teşvik ederken, aslında "sosyal mesafe"den "sosyal izolasyona" giden yol oldukça kısadır.

- Çalışmalar, sosyal izolasyonun artmış hareketsizlik, sigara, alkol kötüye kullanımı, sağlıksız beslenme, depresyon, içe dönüklük, zayıf sosyal beceriler ve TSSB ile ilişkili olduğunu ve bunun özellikle de yaşlı insanlarda - Altta yatan hast. olanlarda daha fazla kardiyovasküler hastalık, demans ve erken ölüm riskine yol açtığını ortaya koymuştur. (Douglas ve ark. 2020, Razai ve ark. 2020).

- İzolasyon ardından
- Sosyoekonomik zorluklar
- Psikososyal sağlığın bozulması
- Metabolik sağlığın bozulması

- Obezite oranı yüksek toplumlarda,
- Obeziteyi ve obezite ilişkili metabolik bozukluk oranlarını daha da kötüleştirdi

Özellikle karantina
Sosyoekonomik koşulların,
Kronik hastalıkların takipsiz kalması
Gecikmiş tanı, ilerlemiş hastalık
Psikolojik güvenliğin kaybı
Metabolik süreçlerin birlikte
bozulması

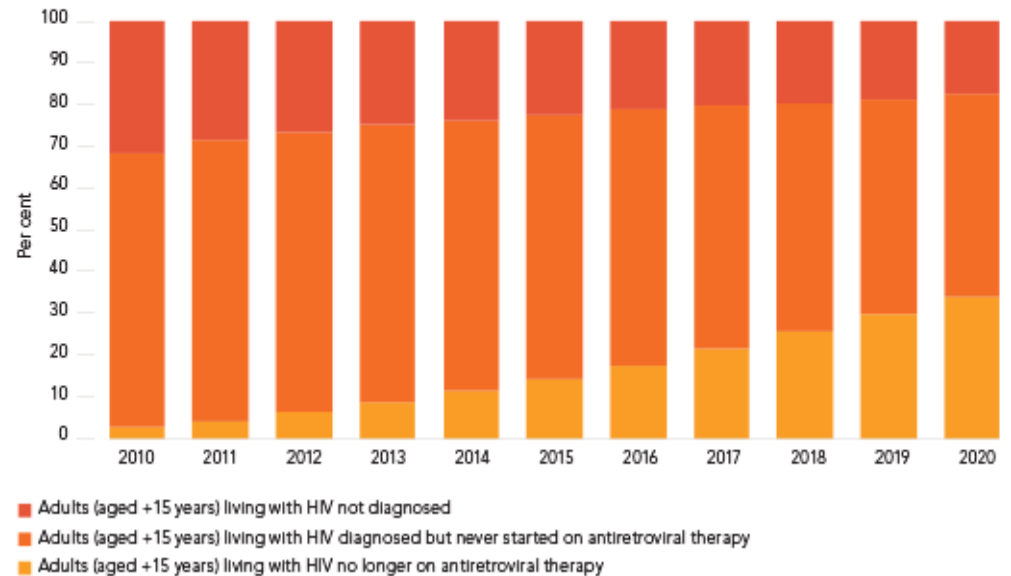

beden ve ruh sağlığını bütün ile
etkiledi

END INEQUALITIES.
END AIDS.
END PANDEMICS.

WORLD AIDS DAY 2021

People living with HIV not on antiretroviral therapy, adults (aged 15+ years), South Africa, 2010–2020

HIV önleme ve tedavisine yönelik kanıtlanmış çözümleri engelleyen yapısal eşitsizlikler nedeniyle 2030 yılına kadar AIDS'i sona erdirmeye konusundaki ortak taahhüdü yerine getirmekten uzaklaşıyor.

AIDS'i 2030 yılına kadar sona erdirmek istiyorsak, ekonomik, sosyal, kültürel ve yasal eşitsizlikler acilen sona erdirilmelidir.

AIDS'i sona erdirmek için ihtiyacımız olan rota düzeltmeleri, dünyayı gelecekteki salgınlara karşı da koruyacaktır. Küresel sağlık finansmanında bir paradigma değişikliğine ihtiyacımız var

EŞİTSİZLİKLERE SON. AIDS'i SONLANDIR. PANDEMİLERİ SONLANDIR

Eşitsizliklere karşı cesur adımlar atılmazsa, dünya, 2030 yılına kadar AIDS'i sona erdirme hedeflerin den uzaklaşma yanı sıra uzun süreli bir COVID-19 salgını ve sarmal bir sosyal ve ekonomik krizle karşı karşıya kalma riski

Son dakika haber... Sahra Altı Afrika'da yeni tip koronavirüs (Kovid-19) salgını kısıtlamaları nedeniyle 430 bin Edinilmiş Bağışıklık Eksikliği Sendromu (AIDS) hastasının hayatını kaybetmiş olabileceği bildirildi.

Aliyu, "Sahra Altı Afrika'da 430 bin AIDS hastası, Kovid-19 kısıtlamalarında yeterli tedavi olamamaları nedeniyle hayatını kaybetmiş olabilir." dedi.

AIDS vakasının en fazla görüldüğü ülkelerden birinin Nijerya olduğu kaydedilirken, ülke genelinde 1.8 milyon insanın İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü (HIV) taşıdığı tahmin ediliyor.

Aliyu, "AIDS ile mücadelede 15 bin gönüllü görev yapıyor ancak gelecek 3 yıl boyunca AIDS ile mücadelede 2,4 milyar dolara ihtiyaç olabilir." ifadesini kullandı.

Birleşmiş Milletler HIV/AIDS Ortak Programı (UNAIDS) ve Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) mayıs ayındaki ortak açıklamasında, Kovid-19 nedeniyle gelecek 5 yıl içerisinde AIDS kaynaklı ölümlerin yüzde 40 artabileceği uyarısı yapılmıştı.

- Yeni HIV enfeksiyonlarını azaltma, tedaviye erişimi artırma ve AIDS'e bağlı ölümleri sona erdirmeye ilerleme hızı yavaşlıyor

1.5
MILLION

---

people were newly infected with HIV
in 2020

37.7
MILLION

---

people were living with HIV in 2020

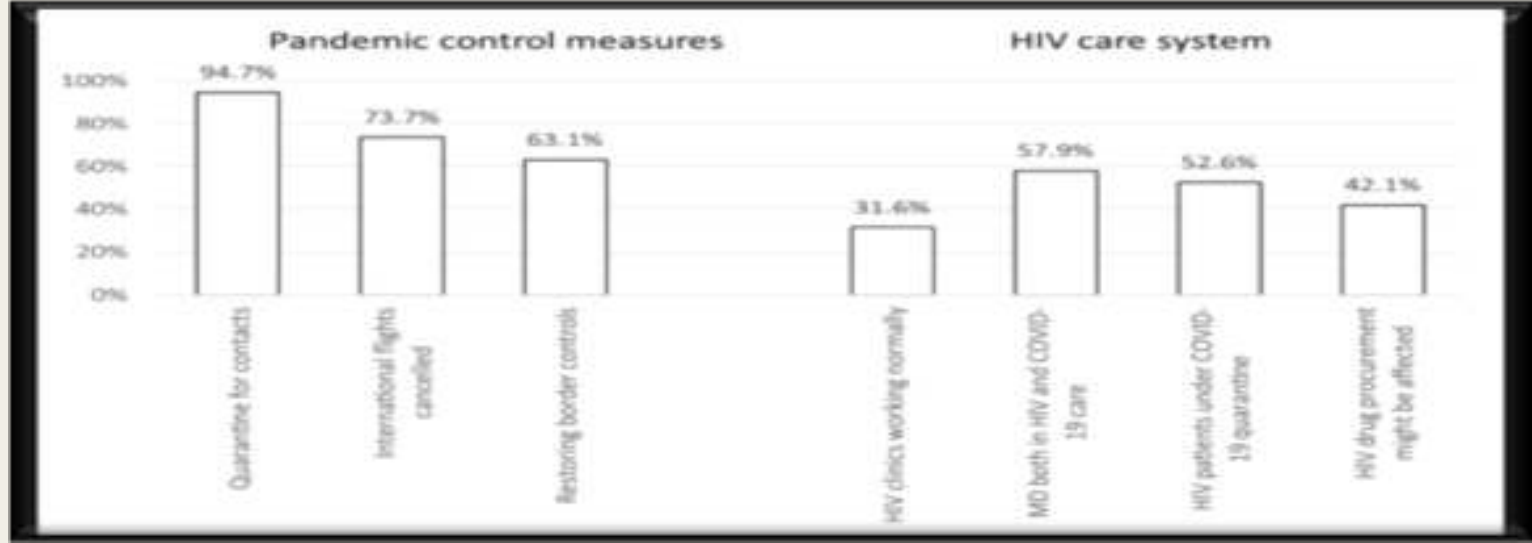
680
THOUSAND

---

people died of AIDS-related illnesses
in 2020

- Orta ve Doğu Avrupa ülkelerindeki mevcut pandemik durumun HIV bakımı ve antiretroviral tedavi (ART) kaynaklarının sürekliliği değerlendirilmiştir
- Toplamda 19 ülke : Arnavutluk, Ermenistan, Beyaz Rusya, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Gürcistan, Yunanistan, Macaristan, Litvanya, Makedonya, Polonya, Moldova Cumhuriyeti, Rusya, Sırbistan, Türkiye ve Ukrayna
- HIV kliniği, personeli ve lojistiği değerlendirildi
- Ankete katılanların çoğu, doğrudan HIV bakımıyla ilgilenen Enf Hast uzm idi

%31.6 HIV kliniklerinin çalışması normal kalmış

%57.6 Hem HIV hem COVID-19 hastası bakmış

%52.6 HIV ile yaşıyan bireyler COVID-19 karantinasına alınmış

%42.6 HIV ilaçlarının temini etkilenmiş.

[AIDS Behav.](#) 2020 May 7 : 1–2.

doi: [10.1007/s10461-020-02903-4](https://doi.org/10.1007/s10461-020-02903-4) [Epub ahead of print]

PMCID: PMC7203543

PMID: [32382824](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32382824/)

Challenges to HIV Care and Psychological Health During the COVID-19 Pandemic Among People Living with HIV in China

[Shufang Sun](#)^{1,2}, [Jianhua Hou](#)³, [Yaokai Chen](#)⁴, [Yanqiu Lu](#)⁴, [Larry Brown](#)^{1,2} and [Don Operario](#)⁵

• [Author information](#) • [Copyright and License information](#) • [Disclaimer](#)

This article has been [cited by](#) other articles in PMC.

The pandemic of coronavirus disease 2019 (COVID-19) has led to unprecedented disruption in people's

- Çin'de, HIV ile yaşayan insanlar, COVID-19 salgınından önce
- Optimal bakım sonuçları için kritik zorluklar ve engellere sahipti
- Yüksek düzeyde HIV damgalanması
- Psikolojik Hast. (depresyon, anksiyete)
- Yetersiz uyumdan

- Çin'de HIV ile yaşayan bireyler arasında en son iki büyük örneklemlili anket çalışmasında
- HIV ile yaşayan bireyler %32.9-38,4'ü depresif belirtiler ve %27.4'ünde anksiyete (2013-2015)
- Sadece %15'i viral baskılama

- COVID-19 salgını, yapısal engelleri vururken mevcut zorlukları daha da yoğunlaştırıyor
- Çin bağlamında yaşadığı COVID-19 salgını sırasında
- HIV bakım ve ilaca erişim bağlantısı
- Damgalanma ve Ruh-akıl sağlığı sorunları dahil olmak üzere psikososyal problemler daha da arttı

- Çin'deki hastaneler ve HIV klinikleri, ilaçların kesintiye uğramasıyla ilgili antiretroviral ilaçları göndermek için protokoller geliştirdi, postalama gibi
- İlaç postalama ve kişilerarası yakınlık nedeniyle HIV statülerinin aile üyelerine istenmeyen şekilde ifşa edilmesi tehdidi
- Bu bireyler, HIV durumlarını ebeveynlerden gizleme ihtiyacı nedeniyle karantina sırasında ilaçlarını bırakmayı seçtiğini gösterildi

- İlaç alımı ve HIV bakımında aksama, ve artan HIV damgası, COVID-19 salgını sırasında HIV ile yaşayan bireyler arasında ruh sağlığının kötüleşmesine katkıda bulunmuş olabilir.
- Çin'de 703 HIV ile yaşayan ile yaptığımız ankette (veriler Şubat-Mart 2020'de toplanmıştır), %60,8'i depresyon, %49,8'i anksiyete belirtileri ve %38.5'i yakın zamanda uykusuzluk bildirmiştir.

- Bu psikososyal sorunlar HIV ile yaşayan arasında yetersiz ilaç uyumu, viral baskılamanın sağlanamaması ve HIV bulaşma riski dahil olmak üzere olumsuz sağlık sonuçlarını şiddetlendiren bir sendrom yaratabilir.

The Burden of COVID-19 in People Living with HIV: A Syndemic Perspective

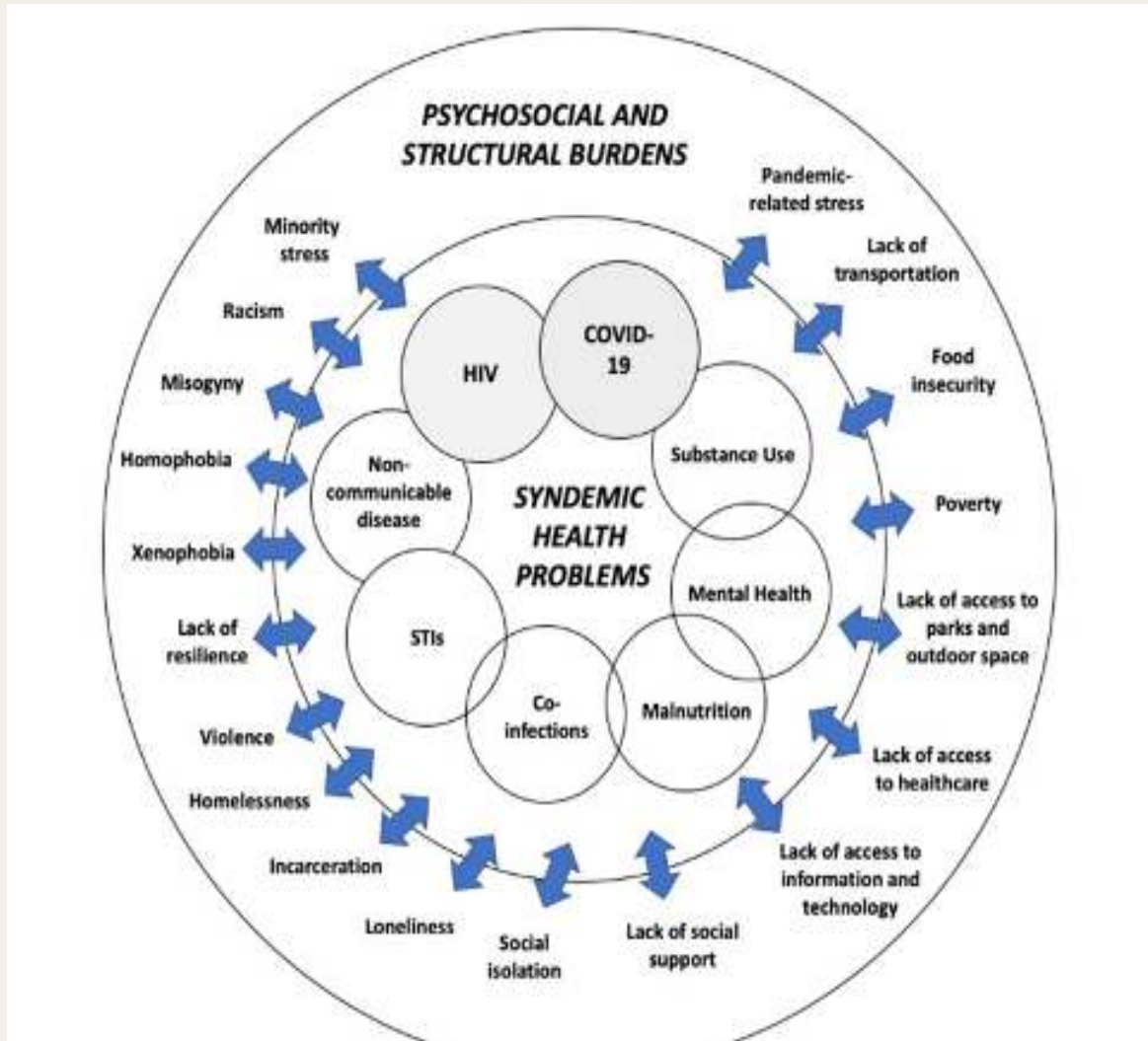
Stephanie Shiau¹ · Kristen D. Krause^{2,3} · Pamela Valera⁴ · Shobha Swaminathan^{5,6} · Perry N. Halkitis^{1,2,4}

© Springer Science+Business Media, LLC, part of Springer Nature 2020

Abstract

The emergence of the novel coronavirus disease known as COVID-19 creates another health burden for people living with HIV (PLWH) who face multiple morbidities and may be at heightened risk for severe physical health illness from COVID-19. Our abilities to address these morbidities in PLWH must be considered alongside the socially-produced burdens that both place this population at risk for COVID-19 and heighten the likelihood of adverse outcomes. These burdens can affect the physical, emotional, and social well-being of PLWH and interfere with the delivery of effective healthcare and access to HIV treatment. We posit that a syndemic framework can be used to conceptualize the potential impact of COVID-19 among PLWH to inform the development of health programming services.

Keywords HIV · COVID-19 · Syndemic · Health care · Antivirals · Psychosocial burdens

Standart bir psikososyal desteğin yokluğu tıbbi güvensizlik, yalnızlık , damgalanma ve umutsuzluk hastalıkların yayılmasında rol oynamıştır

The Psychosocial Effects of the COVID-19 Pandemic on Youth Living with HIV in Western Kenya

Jessica Dyer¹ · Kate Wilson² · Jacinta Badia³ · Kawango Agot³ · Jillian Neary⁴ · Irene Njuguna⁵ · James Kibugi³ · Elise Healy¹ · Kristin Beima-Sofie² · Grace John-Stewart^{2,4,6,7} · Pamela Kohler^{1,2}

Published online: 20 August 2020
© The Author(s) 2020

Abstract

The objective of this study was to assess psychosocial effects of COVID-19 among adolescents living with HIV (ALHIV) in Kenya and to assess the feasibility of conducting behavioral surveys by phone. We adapted our protocol to administer telephone rather than in-person follow-up surveys and included questions about COVID-19. The majority of participants

- Rapor edilen en yaygın endişe
- Ekonomik etkiler
- İstihdamı kaybetme,
- İşlerine erişememe veya işlerin yavaşlamasıdır.
- Kapalı olduğu için artık -mali durumun bozulması
- Genel yaşam, yiyecek ve ulaşım maliyetlerinde artışlar
- Gelirlerinin azaldığını; karşılanmamış temel ihtiyaçlardan, açlıktan ve gıda kıtlığından

Mental Health, Coping, and Social Support Among People Living with HIV in the Americas: A Comparative Study Between Argentina and the USA During the SARS-CoV-2 Pandemic

Deborah L. Jones¹ · Jamile Ballivian² · Violeta J. Rodriguez^{1,3} · Claudia Uribe⁴ · Diego Cecchini² · Ana S. Salazar⁴ · Isabel Cassetti² · Maria L. Alcaide⁴

Accepted: 11 February 2021 / Published online: 25 February 2021

© The Author(s), under exclusive licence to Springer Science+Business Media, LLC part of Springer Nature 2021

- COVID-19 pandemisi ruh sağlığı için HIV ile yaşayan insanlarda risk oluşturur
- Pandemi sırasında Arjantin ve ABD'de HIV ile yaşayan bireylerde arasındaki ruh sağlığı ve sosyal destek faktörlerini değerlendirdi
- Buenos Aires, Arjantin ve Miami, Florida'da (ABD) ikamet eden COVID-19'un etkisi hakkında isimsiz bir anket doldurmaları istendi.

Demographic, COVID-19, mental health and psychosocial variables

From:

[Mental Health, Coping, and Social Support Among People Living with HIV in the Americas: A Comparative Study Between Argentina and the USA During the SARS-CoV-2 Pandemic](#)

	All N = 1554 (%)	Argentina n = 1336 (%)	USA n = 218 (%)	t/ χ^2 , p
<i>Demographic characteristics</i>				
Age	47.30 (10.68)	46.32 (10.32)	53.32 (10.88)	2.62, 0.009
	Range: 18–82	Range: 18–82	Range: 26–75	
	Mdn: 47.95	Mdn: 46.95	Mdn: 55.00	
Quarantined due to uncertainty of COVID-19 infection				
No	1479 (95.2)	1288 (96.4)	191 (87.6)	
Yes	75 (4.8)	48 (3.6)	27 (12.4)	31.54, < 0.001
Self or others in household lost job or worked less hours due to COVID-19				
No	641 (41.2)	515 (38.5)	126 (57.8)	
Yes	913 (58.8)	821 (61.5)	82 (42.2)	28.66, < 0.001
Difficulty paying basic needs due to COVID-19				
No	624 (40.2)	550 (41.2)	74 (33.9)	
Yes	930 (59.8)	786 (58.8)	144 (66.1)	4.07, 0.044
Mental health and psychosocial variables				
Depression	12.84 (4.56)	12.78 (4.26)	13.38 (5.98)	3.31, 0.001
Stress	8.27 (1.16)	8.28 (1.11)	8.19 (1.40)	0.84, 0.405
Loneliness	3.74 (3.77)	3.59 (1.17)	4.86 (1.91)	1.74, 0.082
Resilient coping	11.40 (2.81)	11.32 (2.88)	11.88 (2.32)	2.70, 0.007

HIV ile Yaşayan Bireylerin COVID-19 Salgınında Sağlık Hizmetine ve İlaçlara Erişimi ile İlgili Yaşadıkları Sorunlar ve Kaygı Düzeyleri

Ferit Kuşcu, Melek Tutku Kaçar, Behice Kurtaran, Aslihan Candevir, Ayşe Seza İnal, Süheyla Kömür, Damla Erdoğan, Yeşim Taşova
Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı

- COVID-19 salgını sırasında HIV ile yaşayan bireylerin, yaşadıkları sorunlar ve içinde bulunulan durumun hastalarda anksiyeteye yol açıp açmadığının araştırılması
- Haziran-Eylül 2021
- 50 olguda demografik verileri de içeren 16 soruluk Beck Anksiyete ölçeği uygulanmıştır.

- 46'sı (%92) erkek, yaş ortalaması 35 ± 10 yılı.
  - %46'sı genel yaşam kalitesinin azaldığını;
  - %50'si kaygı düzeyinin arttığını;
  - %24'ü para, yiyecek gibi kaynaklara erişiminin azaldığını;
  - %18'i yiyecek almada ve kira ödemede zorluk çektiğini
  - %10'u bu süreçte işini ve sağlık güvencesini kaybettiğini;
  - %5'i ise evsiz kalıp başka birisinin yanına taşındığını söylemiştir.
  - %6'sı bu süreçte ART erişiminin azaldığını,
  - %30'u poliklinik ziyaret sayısının azaldığını,
  - %18' ise HIV RNA gibi testleri yaptırmada azalma olduğunu
-
- Hastaların anksiyetelerini değerlendirmede kullanılan ortalama Beck Anksiyete puanı 12 ± 11 olup **hafif düzeyde anksiyete** belirtilerini

- Çalışmamız 01/02/2021 ve 31/10/2021 tarihleri arasında yapılmıştır.
- Katılımcılar, Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji AD polikliniğine başvuran gönüllü hastalardan oluşmaktadır.
- 6 kadın, 63 erkek
- Kadın yaş ortalaması $32,6 \pm 5$
- Erkek yaş ortalaması $36,3 \pm 10$

- 2 kadın (%33) hafif düzeyde anksiyete,
- 2 kadın (%33) orta düzeyde anksiyete,
- 2 kadın (%33) şiddetli düzeyde anksiyete
- 28 erkek bireyde(%45) anksiyete yok,
- 13 erkek bireyde(%20) hafif düzeyde anksiyete,
- 9 erkek bireyde (%15) orta düzeyde anksiyete,
- 13 erkek(%20) şiddetli düzeyde anksiyete

- 29 hastaya BECK DEPRESYON ölçeği uygulanmıştır.
- 1 kadın
- 28 erkek
- %43 minimal depresyon,
- %13 hafif depresyon,
- %22 orta depresyon,
- %22 şiddetli düzeyde depresyon tespit edilmiştir.

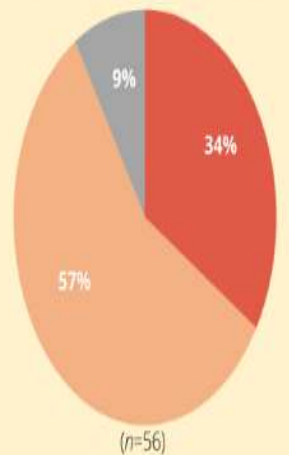
HIV: Impact on mental health & quality of life in time of COVID-19

- Ruh sağlığı hizmetlerine ihtiyaç duyduğunu bildiren gençlerin %34'ü COVID-19 nedeniyle ruh sağlığı ilaçlarına erişimde gecikme veya aksama yaşadı ve
- %47'si devam eden pandemi nedeniyle psikososyal desteğe erişimde gecikme veya aksama yaşadı.

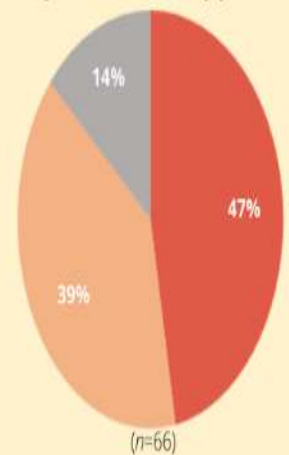
HIV: Impact on mental health & quality of life in time of COVID-19

ACCESS TO MENTAL HEALTH SERVICES DURING COVID-19

Mental health medications

Psychosocial support

 Delay/disruption to access   No delay/disruption   I need this but never had access to it

ANXIETY ABOUT COVID-19

Approximately 70% of young people reported feeling anxious or very anxious about COVID-19.

WHAT ARE THE MAIN CONCERNS?

Concern for my own health

82%

Concern about family members' health

71%

Loss of income

59%

My ability to get medications

49%

Isolation

46%

I cannot work as I usually would

39%

Stigma related to HIV status

32%

Gender and sexual(ity) identity based stigma & discrimination

28%

Gender-based violence or domestic violence

20%

I share my room with several people

17%

I will not get the help and security for my daily living

15%

Other

4%

SONUÇ:

- Ulusal karantina ve sosyal mesafe gibi SARS-CoV-2'nin yayılmasını azaltmaya yönelik önlemler,
- Özellikle uyma olasılığı daha yüksek olan savunmasız nüfuslar arasında, ruh sağlığı üzerinde önemli ve geniş kapsamlı etkiler yarattı
- Stres, depresyon, anksiyete ve yalnızlık duygusu riskinin artmasıyla ilişkili bu insanların %31'e kadarında en az bir depresyon epizodu bildirildi
- HIV ile yaşayan bireyler de ek olarak, ruh sağlığı tanıklarına sahip olmak yaygınlaştı
- Yüksek düzey depresyon, yalnızlık , düşük sosyal destek HIV sonuçlarını olumsuz yönde etkiledi **TANI-TEDAVİ-TAKİP**

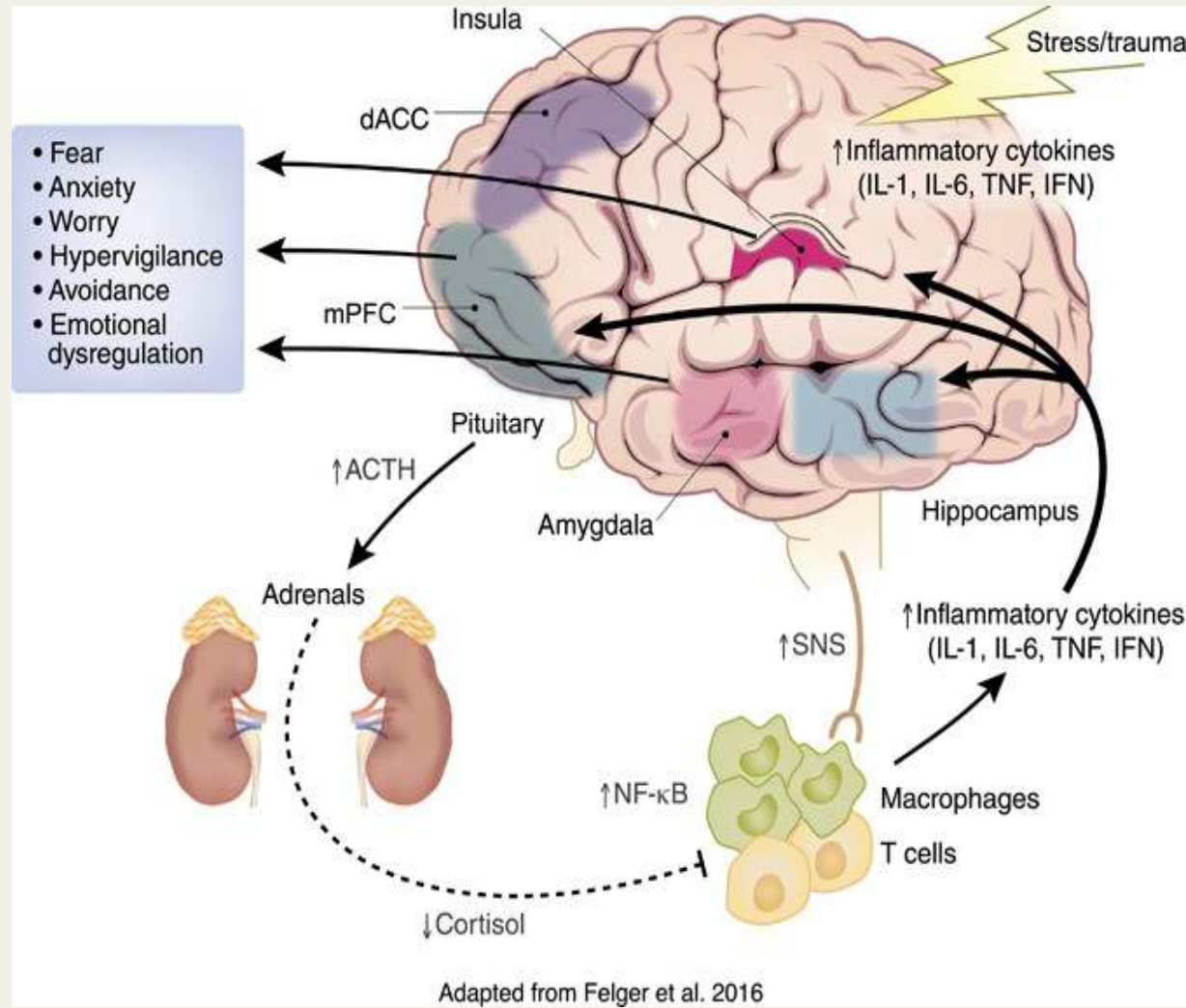
- Başa ıkmanın önemli bir yolu sosyal destek,
  - Pandeminin davranış üzerindeki etkisini tamponlamada önemli bir rol oynayabilir.
- . Sosyal desteğe daha fazla ağırlık veren kolektivist yaklaşım

Geoffrey Rose (1926-1993)-Epidemiyolog

"Hastalıkların ana belirleyicileri ekonomik ve sosyal nedenlerdir. Dolayısıyla çözümleride ekonomik ve sosyal olmalıdır"

Fiziksel sağlık psikososyal sağlıktan ayrılmaz

Inflammation in Fear- and Anxiety-Based Disorders: PTSD, GAD, and Beyond

[Neuropsychopharmacology](#) volume 42, pages254–270 (2017)

[Vasiliki Michopoulos](#), [Abigail Powers](#), [Charles F Gillespie](#), [Kerry J Ressler](#) & [Tanja Jovanovic](#)

- Pandeminin finansal etkisi,
- İş güvencesizliği
- Kötü sağlık sonuçları
- İlaça hekime ulaşmada zorluk veya ulaşamama
- Takipsizlik-tanı almada yaşanan problemler
- Psikolojik bozukluklar

Karantinaya alınan ve düşük hane geliri veya gelir kaybı olan HIV ile yaşayan savunmasız bireyler tedavi ve takip problemi yaşarken pandemi ile ilgili stres ve depresyonu yönetiminde de başarısız oldu.

- Sekiz ÷lkede HIV ilaçlarının temini tehlikeye girebileceği
- Üç ÷lke, pandemi sonrası ekonomik durumla ilgili, hükümetlerin ART tedarikinin olumsuz etkilenebileceği belirtmiş

- HIV bulaşmasında viral baskılamada azalma
- İlaçlara erişim ve uyum, fiziksel mesafe nedeniyle zayıflıyor
- Teletıpın uyumu artırmada etkinliğinin belli olmaması
- HIV sağlık hizmeti sağlayıcıları ile iletişim halinde kalması zorunludur.
- Bakıma sürekli erişimi sağlamanın bir yolu, hastalarına telefon veya video konferans yoluyla bakım sağlayabileceği bir mod olan teletiptir
- Kadınlar ve sigara içenler dahil olmak üzere bazı alt popülasyonlarında başarılı olmuştur,
- Gerekli teknolojinin (örn. bilgisayar, akıllı telefonlar, vb.) eksikliği önemli kısıtlama

- Temelsiz komplo teorilerinin yayılması -
- örneğin, COVID-19 salgınının bir koronavirüse HIV yerleştirilerek insan çabasıyla tasarlandığına dair yerel iddialar